

РАЗВОЈ И СТАЊЕ КОНГРЕСНОГ ТУРИЗМА У СРБИЈИ

DEVELOPMENT OF CONGRESS TOURISM IN SERBIA AND IT'S CONDITION

Вања Драгићевић, Угљеша Станков

РЕЗИМЕ: Конгресни туризам данас представља један од најзначајнијих облика кретања на туристичком тржишту. Београд је до деведесетих година XX века имао запажено место на листи конгресних дестинација, а Сава центар је био пети на листи конгресних центара у свету по броју одржаних скупова, али, распад СФРЈ, санкције и други немили догађаји допринели су да Србија изгуби дотадашњу успешну репутацију када је одржавање конгреса у питању. Данас Србија обнавља позиције у светским и европским организацијама конгресних бироа и конгресних градова. Најбоље позиционирани конгресне дестинације за организовање међународних скупова у нашој земљи су Београд и Нови Сад, а за организовање, првенствено, скупова националног и регионалног карактера промовишу се Суботица са Палићем, Копаоник, Златибор, Врњачка бања, Вршац и Ниш.

Кључне речи: конгресни туризам, Србија, дестинација конгресног туризма

ABSTRACT: Congress tourism represents one of most important forms of tourist movements. Until goes of XX century, Belgrade was important meeting destination, and Sava center was the fifth congress center in the world by the number of meetings held. But, due to political and economical situation in the country, Serbia lost its reputation of successful meeting destination. Nowadays, Serbia tries to rebuild its position in the international and, especially, in the European association in congress industry. The best positioned congress destinations for international meetings are Belgrade and Novi Sad, and for the meetings of national and regional character, Serbia promotes Subotica/Palic, Kopaonik, Zlatibor, Vrnjacka banja, Vrsac and Nis.

Key words: congress tourism, Serbia, congress destination

* Универзитет у Новом Саду, ПМФ, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад.

УВОД

Конгресни туризам данас представља један од најзначајнијих облика кретања на туристичком тржишту. У свету се сматра веома озбиљном граном туризма, јер представља шансу за сусретање људи, размену послова, научних сазнања, а уједно и прилику да се популарише туристичка понуда (Мандић, 2000). Иако су људи од свог постанка имали потребу да се састају и размењују мишљења и идеје, конгресни туризам, као спој посла, туризма и науке, представља феномен новијег датума, стар нешто више од пет деценија.

На XX – ом конгресу Међународне организације научних експерата у туризму (*Association Internationale d'Experts Scientifiques du Tourisme - AIAEST*), конгресни туризам се дефинисао на следећи начин: „Конгресни туризам је скуп појава и односа, који произилазе из путовања и боравка особа које се састају ради размене, претежно научних и стручних информација, а којима место састанка није стално место боравка или рада“. О међународном конгресном туризму, у правом смислу те речи може се говорити тек од периода када је настала савремена конгресно-туристичка понуда, када је дошло од омасовљавања туристичких кретања и када су учесници међународних састанака поред одласка на састанке из стручних, пословних или професионалних разлога, у великој мери мотивисани и туристичким разлозима (Штетић, 2007).

У домаћој литератури, као и међу стручњацима и запосленима у конгресној делатности, све више је у употреби и термин „конгресна индустрија“ (*“congress industry”*), што је буквалан, али не и адекватан превод са енглеског језика. Такође, када се говори о конгресној делатности, често се користи и акроним MICE (чита се мајс) - *Meetings, Incentives, Conventions (Congresses) and Exhibitions (Events)* (у преводу: скупови, подстицајна путовања, конвенције или конгреси и изложбе или догађаји). Термини као што су „конференција“, „конгрес“ или „конвенција“ се често користе као синоними, иако међу њима постоје разлике, првенствено у броју учесника и дужини трајања. Swarbrooke и Horner (2001) указују да се термин „конференција“ највише примењује на простору Велике Британије, „конгрес“ у већем делу Европе, а „конвенција“ у САД.

Данас се конгресни туризам сматра једним од најзначајнијих сектора туристичке привреде. Због организовања скупова ван главне туристичке сезоне и високе ванпансионске потрошње, највећи део туристичких прихода у свету припада управо овом сегменту туристичке понуде. Према предвиђањима Светског туристичког савета (*World Travel and Tourism Council*), у периоду од 2003. до 2013. године укупна потрошња на пословним путовањима ће нарасти за 73,4%, а натпросечни раст од 170,6% очекује се у Источној Европи, поготово у Пољској и Мађарској – од чак 200% (Стратегија туризма Републике Србије, 2005).

РАЗВОЈ КОНГРЕСНОГ ТУРИЗМА У СРБИЈИ

Интензивнији развој конгресне делатности у бившој СФРЈ започео је 60-тих година XX века. Југославија је 70-тих и 80-тих година испољавала велику иницијативу и заинтересованост за економске и друштвене ефекте ове делатности. Почетком 80-их година од укупног броја међународних конгреса 60% одржано је у Европи, а код нас у истом периоду око 1% (Штетић, 1984). Пре скоро тридесет година Београд је предста-

вљао јаку конгресну дестинацију у оквиру тадашње СФРЈ. У Сава центру су организовани бројни значајни светски конгреси, конвенције, а томе је у највећој мери допринио политички и економски положај земље у свету. Занимљив је податак да је у Сава центру за мање од двадесет година одржано преко 2.000 међународних скупова. (Танасковић, 2006). Београд је до деведесетих година XX века имао запажено место на листи конгресних дестинација, а Сава центар је био пети на листи центара у свету по броју одржаних скупова, али, распад Југославије, санкције и други немили догађаји допринели су да Србија изгуби дотадашњу успешну репутацију када је одржавање конгреса у питању.

Међутим, последњих година Србија се полако враћа на светску конгресну сцену. Позиције у светским и европским организацијама конгресних бироа и конгресних градова се обнављају. Делатност организовања сајмова, конференција и сличних манифестација у региону Балкана је све значајнија, те велики број међународних организатора баш ту тражи прикладни простор за организацију својих манифестација и скупова. Србија у срцу региона, свакако је идеална локација за компаније које желе да своје пословање прошире у региону југоисточне Европе (Танасковић, 2006).

Према броју заказаних међународних скупова у периоду од 2004. до 2015. године на ранг листи Међународне конгресне асоцијације (*International Congress and Convention Association - ICCA*), Србија тренутно заузима 47. место са свега 0,2% учешћа у укупном броју заказаних међународних скупова, за разлику од неких земаља у окружењу, попут Мађарске, Словеније и Хрватске, које у датом периоду имају знатно више заказаних скупова (Grimmer, 2005).

Према Стратегији развоја туризма Републике Србије (2005), конгресни туризам представља један од приоритетних облика туризма, који може допринети бољем позиционирању Србије на светском туристичком тржишту и промовисању њене туристичке понуде.

Табела 1. Број заказаних међународних скупова у периоду од 2004. до 2015. године према ICCA

Table 1. ICCA: The number of scheduled international conventions 2004 - 2015

Држава	Број заказаних међународних скупова
Турска	91
Пољска	82
Мађарска	76
Словенија	41
Хрватска	35
Румунија	19
Словачка	14
Србија	13

Извор: Grimmer, 2005

У циљу промоције Србије као дестинације пословног и конгресног туризма и продаје конгресних капацитета, у оквиру Туристичке организације Србије основан је Конгресни биро Србије, који је почео са радом средином 2006. године. Пројекат раз-

¹ У даљем тексту ICCA

воја конгресних бироа у Србији, један од значајних пројеката који се развија уз помоћ Америчке агенције за међународни развој (*United States Agency for International Development - USAID*), претпоставља да ће Србија врло брзо објединити своје капацитете за развој конгресног туризма и у стратешки дефинисаном наступу заузети своје место на светском тржишту. За припрему пројекта формирања Конгресног бироа Србије и израду акционог плана за будући развој, ангажован је консултант Гери Гример (*Gary Grimmer*) (Ковјанић, 2006). Конгресни биро ће директно сарађивати са глобалним организаторима различитих скупова и манифестација (такозваним планерима, професионалним организаторима конгреса, али и са путничким агенцијама) који одабране дестинације укључују у своје каталогe и базе података. Идеја за овај пројекат потекла је од Сава Центра, Београдског и Новосадског сајма, као и неколико агенција специјализованих за конгресни туризам. Конгресни биро је најсврсисходније решење за афирмацију конгресног туризма у Србији. Најважније је да се отвори база података конгресне понуде и да се осмисли производ са којим се излази на тржиште (Танасковић, 2006).

У циљу промовисања конгресне понуде Србије и ради успостављању контаката са потенцијалним пословним партнерима из области конгресног туризма, Туристичка организација Србије и заинтересовани представници туристичке привреде из Србије учествовали су последње четири године (од 2005. до 2008. године) на специјализованом међународном сајму туризма - ИМЕКС2 (*The Worldwide Exhibition for Incentive Travel, Meetings and Events - IMEX*) у Франкфурту. Овај сајам је 2008. године окупио 3.500 излагача из 150 земаља широм света (<http://www.imex-frankfurt.com>).

Конгресни биро Србије, заједно са Конгресним бироом Београда представљао је конгресну туристичку понуду Србије и на Међународној изложби конгресног туризма – ЕИБТМ² (*Global Meetings and Incentive Exhibition – EIBTM*) 2006. и 2007. године у Барселони. Наступ на овом специјализованом сајму је идеална прилика да се промовишу потенцијали Србије као конгресне дестинације. За време трајања сајма представници Конгресног бироа Србије одржали су преко 30 састанака са потенцијалним индивидуалним и групним купцима, као и са међународним асоцијацијама, агенцијама, корпоративним организаторима, у циљу привлачења међународних конгреса у Србију. Сајам ЕИБТМ окупља више од 2.700 међународних представника конгресне понуде из више од 95 земаља широм света (www.serbia-tourism.org, www.minttu.sr.gov.yu).

ДЕСТИНАЦИЈЕ КОНГРЕСНОГ ТУРИЗМА У СРБИЈИ

Најбоље позициониране конгресне дестинације за организовање међународних скупова у нашој земљи су Београд и Нови Сад, јер имају највеће конгресне капацитете и најлакши трансфер.

Конгресни туризам је значајан сегмент туристичке понуде Београда, јер град располаже свим неопходним ресурсима за ту врсту туризма: смештајни капацитети, конгресне сале, сајамске хале, могућности за пратеће туристичке програме и искусни конгресни организатори. На позиционирању Београда као квалитетне конгресне дестинације ради Конгресни биро Београда, који је организациона јединица у окви-

² У даљем тексту ће се користити скраћеница ЕИБТМ.

ру Туристичке организације Београда. Основни задатак Конгресног бироа је да промовише Београд као конгресну дестинацију и низом својих активности битно утиче на успешан развој конгресне делатности. Семинари, симпозијуми, конгреси, сајмови и научни и стручни скупови организују се током читаве године у више конгресних и сајамских објеката у Београду, међу којима су најзначајнији **Сава центар, Београдски сајам, Београдска арена и Ехро XXI**. Поред њих, и већи број београдских хотела има значајне конгресне капацитета (www.tob.co.yu).

Сава Центар је највећи конгресни, културни и пословни центар у нашој земљи и један од највећих у Европи, чија делатност обухвата организацију конгресних и свих врста уметничких скупова и манифестација. Изграђен 1977. године, Сава Центар представља модеран комплекс смештен у једном од најлепших делова Београда, удаљен свега пет минута од центра града и 15 минута вожње од аеродрома Београд. У његовој непосредној близини налазе се хотели де лукс категорије „Хајат Риденси“ (*Hyatt Regency*) и „Београд Континентал“ (*Beograd Continental*), који, заједно са Сава Центром чини јединствен архитектонски простор састављен од три целине: пословна зграда - објекат А, велика конгресно концертна дворана - објекат Б и хотел „Београд Континентал“.

У оквиру два своја објекта (објекат А и објекат Б) Сава Центар располаже са 15 сала, укупног капацитета 7.000 места, опремљених најсавременијом аудио опремом и вишеканалним системом за симултано превођење (*Infra Red*), системом за мултимедијалне презентације, Интернет конекцијом, као и врхунском расветном техником.

Сава Центар је савремени центар изузетне домаће и међународне репутације који већ три деценије успешно организује највеће међународне конгресне скупове и уметничке манифестације. У њему је до сада одржано преко 7.000 домаћих и међународних скупова и манифестација са више од 1.500.000 учесника, као и око 8.000 културних догађаја којима је присуствовало више од 7.000.000 посетилаца. Сава Центар је био домаћин низа великих међународних конгресних скупова као што су Конференција о европској безбедности и сарадњи - КЕБС, Генерална Скупштина Светске банке и Међународног Монетарног Фонда, Генерална Скупштина Унеска, IX Самит несврстаних земаља, Скупштина Европске банке за реконструкцију и развој - ЕБРД (*European Bank for Reconstruction and Development - EBRD*), Светски конгреси рудара, ортопеда, стоматолога, хирурга. У њему се, већ годинама, одржавају значајне културне манифестације као што су ФЕСТ, БЕМУС, БИТЕФ, и гостују највећа имена светске уметничке сцене.

Сава Центар располаже тимом професионалних организатора спремних да организују најсложеније манифестације у самом Центру и ван њега. Искуство и знање које поседује гаранција су успеха у организацији и реализацији многих скупова. Клијент ће бити успешно вођен кроз све аспекте скупа, од планирања, израде прелиминарног буџета преко координирања широког спектра услуга током припреме и реализације скупа.

Сава Центар је члан већег броја међународних конгресних и уметничких асоцијација, као што су већ помињана ИССА, Међународна асоцијација конгресних центара (*Association Internationale des Palais de Congrès - AIPC*), Међународно друштво сценских уметности (*International Society of the Performing Arts - ISPPA*), и Интернешнл лајв мјузик конференс (*International Live Music Conference - ILMC*) (www.savacentar.com).

Београдски сајам је највећа сајамска институција у Србији. Својим капацитетима и кадровима, Сајам је оспособљен да заинтересованим пословним партнерима пружи најразноврсније услуге. Има 14 сајамских хала са 100.000 m² изложбеног и пословног простора, отворени изложбени простор површине 35.363 m² и пратеће угоститељске и друге објекте. Од конференцијских сала, Београдски сајам располаже са Свечаном салом у Управној згради (140 седишта), Великом салом (300 седишта) и Малом салом (50 седишта) у Хали 14 (www.kongresniturizam.com).

На Сајму се одржава око 30 редовних сајамских манифестација годишње, и многе приредбе су учлањене у угледне међународне организације. Међународни сајам технике и техничких достигнућа, Међународни сајам одевања, Међународни сајам намештаја, опреме и унутрашње декорације и Међународни сајам грађевинарства чланови су Међународне уније сајмова (*Union des Foires Internationales - UFI*). Међународни сајам аутомобила је регистрован од стране Сталног бироа произвођача моторних возила (*Organisation Internationale des Constructeurs d'Automobiles - OICA*). Међународни сајам туризма је члан Европске асоцијације туристичких пословних сајмова (*European Tourism Trade Fairs Association - ETTFA*) од 2003. године.

Београдски сајам је од 2001. године члан и Централноевропске асоцијације сајмова (*Central European Fair Alliance - CEFA*). Такође, оснивач је Светског трговачког центра Београд, који је члан Асоцијације светских трговачких центара (*World Trade Centers Association - WTCA*) са седиштем у Њујорку. Ова асоцијација повезује најзначајније тачке међународне трговине у најсавременији комуникацијски систем и омогућава контакте са пословним људима и фирмама из више од 330 градова чланица Асоцијације из преко сто земаља. Светски трговачки центар Београд располаже пословним информацијама из целог света, бави се организацијом трговачких мисија и едукативних програма; има приступ пословним информативним системима, а углед овог центра у оквиру Асоцијације пружа основу за подршку домаћим предузећима у изласку на светско тржиште. Поред редовних манифестација под куполама Београдског сајма одржавају се бројне изложбе, концерти, научни и специјализовани скупови (www.sajam.co.yu, www.tob.co.yu).

Београдска арена је отворена 2004. године као највећи и најсавременији комплекс за све врсте масовних спортских, забавних, културних, сајамских и конгресних догађаја. Налази се у централном, пословном делу Новог Београда, непосредно поред ауто-пута Е70/Е75, на само 15 минута од аеродрома „Никола Тесла“. У непосредној близини су хотели Хајат Риџенси, Континентал Београд и хотел Ин Београд, а центар града је удаљен свега 10 минута вожње. Са укупном површином од 48.000 m² и укупним капацитетом од 20.000 до 25.000 посетилаца, у зависности од догађаја, Арена се налази међу највећим вишенаменским центрима у Европи (www.arenabeograd.com). У пословном делу Новог Београда, у близини Београдске Арене, отворен је и нови савремени конгресни центар „ЕХРО XXI“ као део Експомедија групе (Expromedia Group) ланца међународних центара ЕХРО XXI у чијем се саставу налазе центри у Варшави, Келну, Амстердаму и Њу Делхију. Користећи искуства других центара, „ЕХРО XXI“ пружа високи ниво услуге и испуњава најзахтевније услове данашњих организатора. Мулти-функционални простор са 2.500 m² без потпорних стубова, може бити прилагођен за потребе конференција, конгреса и семинара, који могу да угосте и преко 2.500 учесника (www.exproxxi.co.yu).

Табела 2. Најзначајнији хотели за одржавање скупова у Београду

Table 2. The most convenient hotels for meetings in Belgrade

Хотел	Категорија	Број соба	Број сала за састанке	Максималан капацитет за састанке
Хајат Риџенси	5*	301	8	700
Холидеј Ин (Holiday Inn)	4*	140	8	1.500 ⁴
Континентал Београд	4*	415	8	750
Бест Вестерн Хотел М (Best Western Hotel М)	4*	176	7	600
Бест Вестерн Хотел Шумадија (Best Western Хотел Шумадија)	4*	104	5	120
Славија Лух	4*	90	6	400
Балкан	4*	81	2	250
Адмирал клуб	4*	17	3	300
Мажестик (Majestic)	4*	87	3	80
Палас (Palace)	4*	85	3	150
Ин	4*	187	5	120
Москва	4*	130	3	400
Президент	4*	27	1	250
Парк	3*	120	4	100
Србија	3*	330	3	350
Унион	3*	60	2	300

Извор: Belgrade, Serbia, Meetings and Conventions, Planner's Guide 2007, Tourist Organization of Belgrade, <http://test.tob.co.yu/images/download/bg-conventions.pdf>

Према подацима Конгресног Бироа Београда из 2007. године, капацитете за одржавање различитих скупова у Београду има 19 хотела, с тим да се неки од њих реновирају, те су привремено затворени. Међу хотелима који су оријентисани ка развоју конгресног туризма нарочито се издвајају, по квалитету услуга, обученим кадровима, конгресним капацитетима и техничком опремљеношћу, хотели Хајат Риџенси (5*) и Холидеј Ин (Holiday Inn) (4*).

Нови Сад, као административни, привредни, културни, научни и образовни центар Војводине, представља дестинацију погодну за организовање скупова различитог карактера. Град већ деценијама организује сајмове, те стога, заслужено носи епитет „сајамског“ града. Истовремено, уз сајмове, односно изложбе које су намењене широј јавности, организују се и стручни скупови, семинари, презентације, радионице, предавања, конгреси, конференције, са циљем окупљања стручњака из одређене области и размене знања, мишљења и идеја.

Као најзначајнији простори у Новом Саду за организовање конгреса, конференција и сличних скупова, у смислу капацитета и квалитета услуга, издвајају се Конгресни центар „Мастер“ на Новосадском сајму, Спортско-пословни центар „Војводина“ (познатији као Спенс) и хотел „Парк“, смештен у непосредној близини „Мастер“ центра.

Конгресни центар „Мастер“ на Новосадском сајму, отворен 2006. године, омогућава високо професионално организовање конгреса, конференција, симпозијума, семинара, промоција, презентација, корпоративних свечаности, модних ревија и сличних догађаја. Пословни људи на једном месту могу да добију услуге на нивоу европских конгресних центара. Приликом организовања догађаја у Конгресном центру „Мастер“, могу се користити и садржаји сајамско-конгресног и пословно-трговачког центра „Мастер“. На површини од 31.000 m², поред конгресног центра, налазе се и сајамска хала, мултифункционална аула, ресторан и бизнис центар. Сви ови делови центра „Мастер“ су функционално повезани.

Сам Конгресни центар чини шест малих и једна велика сала типа амфитеатра. Мале сале могу примити до 100 људи, али захваљујући покретним зидовима могу се спојити у веће просторе максималног капацитета за 1.000 особа, а велика сала пружа услове за одржавање конгреса, промоција, стручних скупова са највише 350 учесника. Могуће је истовремено одржавање два скупа за 1.000 и 350 учесника. За потребе великих конгресних скупова и конвенција у функцији може да буде и хала „Мастер“ за око 4.000 људи. Уколико се организују јавни скупови и концерти, Хала може да прими и до 8.000 људи (www.sajam.net).

Захваљујући адекватно опремљеним просторима у Спортско-пословном центру „Војводина“ могуће је организовати спортске догађаје, културна дешавања (попут концерата, изложби), али и конгресе, конференције за штампу и друге скупове. Спенс је некада био домаћин великих међународних конгреса и скупова који су се организовали на нивоу бивше СФРЈ. Нажалост, политичка и економска криза деведесетих година XX века се одразила и на пословање овог објекта, а изградњом модерно опремљеног Конгресног центра „Мастер“, Спенс има и јаку конкуренцију у привлачењу скупова, нарочито међународних конгреса. Искуство у организовању великих догађаја, нарочито спортских, могућност пружања пакета услуга (конгресни капацитети, угоститељске, рекреативне услуге, паркинг, забава и слично) и повољна локација у близини главних туристичких атракција Новог Сада (старо градско језгро, Петроварадинска тврђава и Дунав) су атрибути које би Спенс морао боље да искористи у будућности у смислу привлачења међународних конгреса.

Хотел „Парк“, хотел највише категорије, са савремено опремљеним конгресним центром капацитета 1.200 места (www.hotelparkns.com), у непосредној близини Новосадског сајма, представља адекватан простор за организовање мањих међународних конгреса, семинара или пословних састанака.

Осим Београда и Новог Сада, као значајне дестинације у Србији за организовање конгреса и других скупова, првенствено националног и регионалног карактера, промовишу се и Суботица са Палићем, Копаоник, Златибор, Врњачка бања, Вршац и Ниш.

Златибор представља један од водећих планинских центара у Србији. Има садржаја за одмор и рекреацију током целе године, а на њему се такође успешно организују националне и регионалне конференције. Хотел „Палисад“ са 450 соба је највећи у граду и реновиран је у августу 2005. године. Центар „Србија“, градски конференцијски

центар са 600 места, је бивша болница, реконструисана за потребе организовања скупова 1984. године. Највише састанака националног карактера се управо ту одржава. Медицински центар „Чигота“, са 180 соба и салом за конференције од 350 места, је домаћин националних и регионалних конференција из области медицине.

Поред Златибора, и Копаоник има повољне услове за конгресни туризам током целе године. Генексово апартманско насеље Конаци „Сунчани врхови“, са шест међусобно повезаних целина, изграђено у стилу старих манастирских конака са по три до пет спратова, који полукружно затварају централни уређени трг, има 393 апартмана различитог типа, са укупно 1.491 креветом. У апартманском насељу смештен је и посебан поливалентни Конгресни центар. У врло атрактивној кули Конака налази се велика конгресна сала капацитета 450 места и више мањих сала (ТВ сала - 60 места, Југотурс холидеј клуб (*Yugotours Holliday Club*) - 160 места, Президент сала - 30 места) првенствено намењених и модерно опремљених за организовање конгреса, симпозијума и семинара (www.kopaonik-genex.co.yu).

Врњачку Бању, водећи бањски центар у Србији, годишње посети око 100.000 људи, од чега 15.000 чине учесници 350 конференција. Јединствена обележја града и близина историјских и архитектонски значајних манастира чини овај центар атрактивним за организовање скупова националног и регионалног карактера. Највећи центар за пленарне састанке у Бањи има 1.200 места и 760 m² изложбеног простора. Врњачка Бања има 24 хотела са око 3.000 соба (Grimmer, 2005).

Вршац је седиште највеће фармацеутске компаније „Хемофарм“ у Србији, што би могло да представља логичну везу за привлачење фирми у региону за организовање састанака у домену медицине у овом граду. У граду се налази модеран спортско-пословни центар „Миленијум“ („*Millenium*“) са 3.600 места, пројектован по највишим светским стандардима. Захваљујући велелепној дворани Центра, град Вршац постао је један од домаћина Европског првенства у кошарци 2005. године. На површини од 11.800 m², Центар пружа могућности за организацију врхунских спортских, културних и других дешавања (www.vrsac.com).

У Суботици и на Палићу годишње се одржава око 200 националних и регионалних конференција, са више од 15.000 учесника. Конгресне капацитете Палића чине: Еко-центар са 120 места и неопходном опремом за организовање скупова, Велика тераса са 600 места, која се реновира, и ресторан „Мала гостиона“ (4*) са две велике дворане погодне за организовање различитих скупова. Уз овај ресторан налазе се два хотела „Парк“ и „Језеро“ (4*), капацитета 118 лежаја. Хотел „Президент“ на Палићу, са 80 лежаја и салом за састанке, омогућава организовање малих скупова до 50 учесника. Хотел „Патрија“ (4*) у Суботици располаже са конгресном двораном капацитета 250 места. У самом центру Суботице отворен је хотелско-конгресни и пословни центар „Галерија“ („*Galleria*“) са четири звездице, чиме су увећани и смештајни и конгресни капацитети града.

Чињеница да се располаже са одређеним капацитетима за организовање међународних скупова, повољним саобраћајно-географским положајем, значајним природним вредностима и културно-историјским споменицима за организовање пре и постконгресних тура, није сама по себи довољна да би се привукли потенцијални организатори скупова.

Са циљем афирмације конгресне делатности у Србији, те успостављања сарадње између свих заинтересованих страна које учествују у пружању услуга у конгресној

делатности, у јануару 2008. године организован је „Недеља скупа“ («*Meeting week*») у „Сава Центру“ у Београду и у Конгресном центру „Мастер“ у Новом Саду. На овом скупу је истакнуто да Србија, са Београдом и Новим Садам, који имају највеће капацитете за развој конгресног туризма, претендује да постане лидер у региону. У 2008. и 2009. години Србија ће бити домаћин значајних међународних конгреса и манифестација, које треба искористити у смислу што боље презентације конгресних капацитета и потенцијала Србије.

ЗАКЉУЧАК

У светским размерама конгресни туризам карактерише велики обим тражње, која стално расте, велика је просечна потрошња по дану, а кроз конгресни туризам се промовишу и туристичке вредности дестинације, те је јасно да овај вид туризма може допринети туристичком и свеукупном привредном развоју Србије.

Промовисање конгресне понуде Србије, оглашавање у водећим светским часописима из области конгресног туризма, те учествовање на специјализованим сајмовима конгресног туризма (ИМЕКС и ЕИБТМ) представља примарне задатке Конгресног бироа Србије, са циљем привлачења великих међународних скупова у земљу. Очекује се да ће и у будућности Београд и Нови Сад бити водеће конгресне дестинације у Србији. Они су представљени у оквиру Организације европских градова (*European Cities Tourism - ECT*) као нове атрактивне дестинације, које тек треба открити, што је уз конкурентне цене, велика предност Србије.

Уз добро организован систем промотивних активности, континуирану едукацију кадрова, истраживање тржишта, примену стандарда квалитета и чињеницу да Србија и читав регион представљају не само атрактиван простор за инвестирање и пословне операције страних компанија, већ и нову, неистражену, туристичку дестинацију, може се очекивати успешна тржишна пенетрација производа конгресног туризма, те даље повећање броја туриста, нарочито страних, и њихових ноћења.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

1. Belgrade, Serbia, Meetings and Conventions, Planner's Guide 2007, Tourist Organization of Belgrade, <http://test.tob.co.yu/images/download/bg-conventions.pdf>
2. Grimmer, G. (2005): A Plan for the Establishment of the Serbia Convention Bureau, Serbian Enterprise Development Project (SEDP) – a program funded by USAID
3. Ковјанић, Г. (2006): Конгресни туризам – прилагођавање понуде и шанса за Србију, Туризам бр. 10, 32-34, ПМФ, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад.
4. Мандић, Ј. (2001): Посао и задовољство, Travel magazine br. 10, Duke & Peterson, Београд.
5. Министарство трговине, туризма и услуга Републике Србије (2005): Стратегија туризма Републике Србије, Београд.
6. Swarbrooke, J., Horner, S. (2001): Business Travel and Tourism, Butterworth-Heinemann.

7. Танасковић, Н., (2006): Поново у замаху, Туристички свет бр. 23, Гастропром, Београд.
8. Штећић, С. (1984): Значај конгресне делатности за повећање иностраног туристичког промета. Гласник одсека за туризмoлошке науке, број 3-4, стране 37-41.
9. Штећић, С. (2007): Посебни облици туризма, Београд.
10. <http://www.imex-frankfurt.com/>
11. www.arenabeograd.com
12. www.expoxxi.co.yu
13. www.hotelparkns.com
14. www.kongresniturizam.com
15. www.kopaonik-genex.co.yu
16. www.minttu.sr.gov.yu
17. www.sajam.co.yu
18. www.sajam.net
19. www.savacentar.com
20. www.serbia-tourism.org
21. www.tob.co.yu
22. www.vrsac.com